



Fig. 1. Ejby. Ydre, set fra Nordøst.

y. H.1931

EJBY KIRKE

RAMSØ HERRED

Kirken, i Middelalderen kaldet Munke-Ejby Kirke¹, tilhørte efter Reformationen Kronen, indtil den 1604 med det gamle Bispelen Turebygaard blev overdraget til Henrik Gjõe². En senere Ejer var Ebbe Ulfeldt Christoffersen³, men siden synes Kirken at være kommet under Lellingegaard i Ramsø Herred, Københavns Amt, blandt hvis Ejere nævnes Grev Valdemar Christian (sml. Daabsfad) og hans Moder Fru Kirsten Munk (sml. Klokke Nr. I)⁴. Den er derpaa atter ved Konfiskationen af Leonora Christines og Korfits Ulfeldts Godser kommet under Kronen. 1680 fik Casper Schøller til Lellingegaard, som havde tilforhandlet sig Kirketienden, af Kronen tillagt Jus patronatus⁵, og siden blev Kirken tillige med Lellingegaard indlemmet i det for Anne Sofie Reventlow 1720 oprettede Grevskab Vallø⁶. Kirken forblev under Vallø og Vallø Stift, indtil den overgik til Selveje 1. December 1911.

Det fra flere Kirker kendte *Sagn* om Lindorm, der dræbes af Tyr, knyttes til Norddørens Tympanon⁷.

Kirken ligger meget smukt paa en anselig Banke i Byens vestlige Del. Kirkegaarden er udvidet mod Øst og Syd, hvor den har Mure af gule Sten.

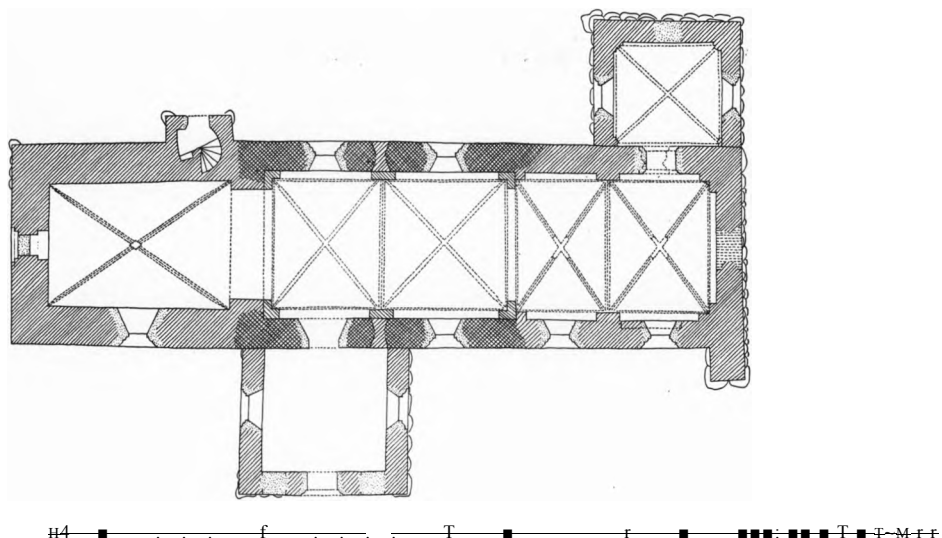


Fig. 2. Ejby. Plan 1:300. Maalt af J. Termansen 1947 (El. M. 1947).

Til de andre Sider har den for største Delen hvidtede, middelalderlige Munkestensmure, paa et Stykke med gamle, udvendige Støttestøtter. Præstegaarden ligger umiddelbart Vest for Kirken, bygget op mod Kirkegaardsmuren. En Tegning (Fig. 3) af Chr. Hetsch fra 1856 viser mod Sydøst og Syd en middelalderlig Mur med Støttestøtter og deri en Portal med falsket Port og Sidelaae, Støttestøtter paa Ydersiden og blændingspyrrede Kamtakker.

Bygget op til Portalen viser Tegningen desuden en stor, middelalderlig •†**Kirkelade**, hvis Gavl ganske vist har mistet Kamtakkerne, men dog endnu har en rig Dekoration af foroven tvillingdelte, aftrappede Blændinger, Savskifter og Cirkelblændinger, de samme Motiver og den samme Fordeling som paa Korgavlens (sml. Fig. 1), et Forhold, der efter de faa bevarede Kirkelader at dømme har været ret almindeligt.

Bygningen er et Langhus, bestaaende af romansk Skib og gotisk Østforlængelse, hvortil der i sengotisk Tid er føjet tre Tilbygninger: Taarn i Vest, Sakristi paa Østforlængelsens Nordside og Vaabenhus foran Syddøren. Orienteringen har svag nordlig Afvigelse.

Af det **romanske Anlæg**, der af flere Grunde er enestaaende i sjællandsk Kirkearkitektur, staar kun Skibets Langmure og Vestgavlens nederste Del. Byggematerialet er — bortset fra ganske enkelte **Kridtkvadere** — **Grønsandsten**, en indenlandsk Stenart, der foruden ved Gedserodde paa Falster kun træder frem i Dagen i Køgeaa's dybt nedskaarne Leje ved Lellinge, men som Rullesten findes spredt vidt over Sjælland. Det er en temmelig blød, kalkholdig, graagrøn eller blaagraa Sandsten med underordnede Lag af fastere, blaagraa Varietet, hvori der atter er mere eller mindre kiselholdige Partier. Materialet

til Ejby Kirke er da sikkert — ligesom Hovedparten af Materialet til Allerslev Kirke (S. 803) — hentet ved Lellinge, og disse to Kirker, der ligger ret langt fra hinanden, er mærkelig nok de eneste, hvor den smukke Grønsandsten er anvendt som Hovedbyggeemne. Uden Sokkel rejser Murene sig ganske glatte, af veltilhugne Kvadre, der bærer den for Kridtsten almindelige, lidt uregelmæssige Behugning (med Skarøkse), lagt i gennemløbende Skifter paa 5—20 cm.s Højde. Langmurenes romanske Højde over det nuværende Terræn Øst for Vaabenhuset er nu ca. 5 m. Om Overfladebehandling af de ydre Mure vides intet, men Overvæggene staar med et 5—10 cm tykt, paa visse Steder næsten glittet Pudslag, der bærer Spor efter et tyndt Lag Hvidtekalk; paa de indvendige Karme i det bevarede, romanske Nordvindue er der over dette Pudslag trukket 2—3 mm tykt Glitpuds som Underlag for Kalkmalerier, hvorom nærmere S. 1214.

Af Skibets romanske Yinduer er der bevaret eet omtrent midt i hver Langmur, ca. 70 cm bredt udvendig som indvendig, og med Stik af kiledannede Sten; Højden kendes ikke, men Buetoppen sidder godt 50 cm under Overkanten af det romanske Murværk, der muligvis er et enkelt Skifte lavere end oprindelig; hver Langmur har sikkert haft mindst to, maaske tre Yinduer.

Af Dørene, der begge synes at have været intakte 1832 (Høyen), er den søndre endnu i Brug, men helt omdannet, og den nordre er tilmuret og Overdelen ødelagt af et moderne Yindue. Som noget temmelig enestaaende ved en sjællandsk Kirke har begge haft reliefprydet Tympanon, det nordre nu indmuret udvendig paa Taarnets Nordmur og det søndre i Taarnrummets Sydvæg; deres Bredde er 112 cm. Begge Tympana omtales 1832 af Høyen som siddende paa Plads, det førstnævnte over den tilmurede Norddør, det sidstnævnte over Syddøren og delvis skjult af Vaabenhusets Loft. 1870 fandt J. B. Kornerup Syddørens Tympanon opbevaret inde i Kirken, og Døren er da sikkert blevet omdannet ved Kirkens Restaurering 1863—64.

Paa søndre Tympanon (Fig. 4) er i ret kraftigt Relief fremstillet den vel-signende Kristus tronende paa Regnbuen, med en stor Korsglorie og iført et folderigt Gevandt. Den venstre Haand støtter Evangeliet mod Knæet. Paa hver Side af Figuren staar en snoet Søjle med Plint, Klokkebase og Terningkapitæl, der smukt og kraftigt deler det halvrunde Felt i tre Dele. I Yderfelterne er der et stiliseret Palmetræ, hvis Bund er yderligere forsænket i Forhold til det øvrige, som om der først havde været udført en anden Udsmykning. Paa Rammen omkring Relieffet læses med Majuskler: » . . . sqvisad . . . scicomcurrislanimatepl . . . hicprcesunisopes«; Meningen med Indskriften har sikkert været, at enhver, der træder ind i Guds Hus, skal betænke, at der hjælper kun Bønner. De to Verslinier har vel dannet et Distichon.

Paa nordre Tympanon (Fig. 5) er der som Modstykke til det andet givet

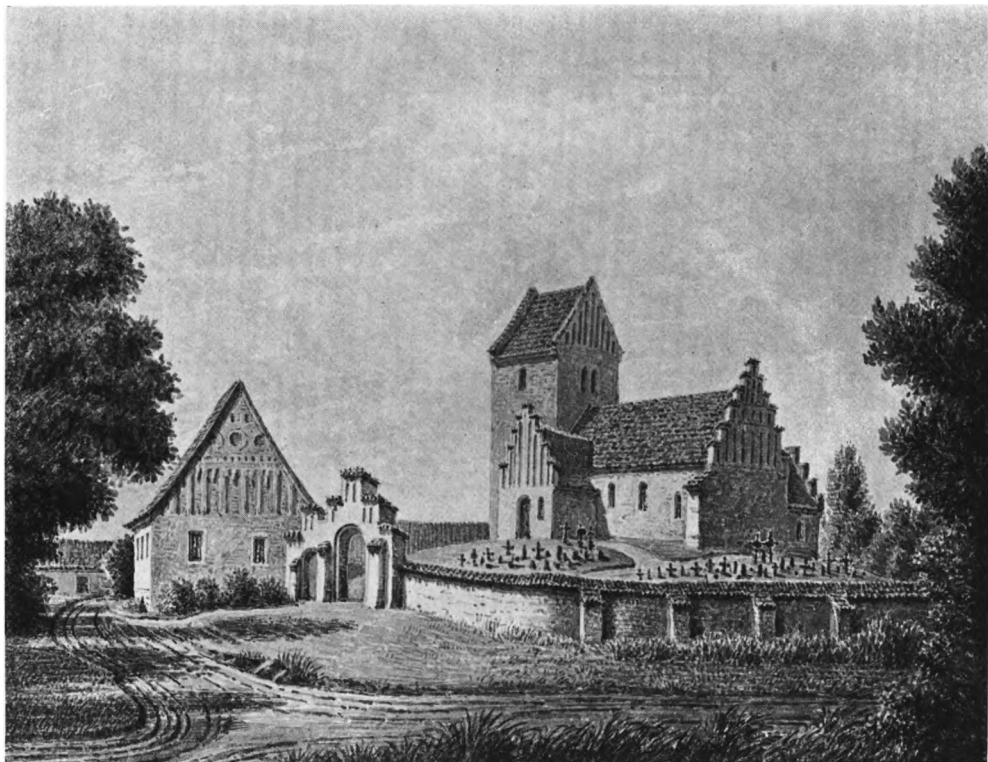


Fig. 3. Ejby. Ydre, set fra Sydost. Efter farvelagt Tegning af Chr. Hetsch 1856.

en Fremstilling af det Onde i al sin Hæslighed: en Lindorm (sml. S. 1206) med sammenfoldede Vinger, lange, spinkle Forben og en lang, bugtet Hale, hvis Spids deler sig i fem hvæsende Orme. Hovedet, der har smaa Ører, stort Øje og en spillende Tunge, minder endnu meget om Vikingetidens Dragehoveder. I det tomme Felt under Hovedet er der en mangebladet Roset; ogsaa paa Rammen af dette Tympanon findes en Indskrift med Majuskler, men den er ganske kort, anbragt forneden til venstre, og tilsyneladende uden Mening: »gdog???dc«. — I Sjællands skulpturfattige Stenkunst er disse udmærkede Relieffer enestaaende, og man kan med stor Sikkerhed henføre dem til en skaansk Stenmester. Rosetten paa Nordtympanet er et velkendt Motiv i Skaanes romanske Kunst⁸.

Af Skibets romanske Vestgavl er kun den nedre Del bevaret, men i Taarnmuren ovenpaa er benyttet en Del gammelt Materiale, hvoriblandt en Kridtkvader med et ophøjet Kors (synlig fra Taarnets Mellemstokværk).

Ændringer og Tilføjelser. De gotiske Byggearbejders Alder og indbyrdes Rækkefølge kan med den nuværende Overpudsning af det Indre kun bestemmes med Usikkerhed. Ældst er dog givet det romanske Skibs Hvælv, vel fra Slutningen af 1300'rne; ganske kort efter disse følger Østforlængelsen, der i



Fig. 4. Ejby. Syddørens Tympanon (S. 1208).

1500'ernes første Fjerdedel fik ny Blændingsgavl, lidt længere ned i Aarhundredet sikkert Taarnet og til sidst, i Tiden henimod eller omkring 1500, Sakristi og Vaabenhus.

Skibets Hvælv, der er indbygget, mens det romanske Kor endnu stod, hviler paa Helstens falsede Hjørnepiller, tre Sten brede Vægpillen, alle med omkringløbende, skraakantede Kragbaand, spidse Helstens Skjoldbuer, en smal Gjordbue med skarp rygget Trekløverprofil og Ribber, som er Kvartstens forneden og iøvrigt Halvstens. Gjordbue og Ribber støttes af Konsolhoveder, og de nedre Kappekanter markeres af Rundstave. Ved Restaureringen 1863 blev Hvælvene stærkt overpudsede og Enkeltheder afrettede, saaledes at det ikke er muligt at afgøre i hvor høj Grad de nuværende Forhold svarer til de oprindelige. Paa Oversiden er Kapperne meget flade; ingen Overribber.

Østforlængelsen, der hviler paa en svær, i Øst flere Skifter høj Syld, er opført af Munkesten bæltmuret med Grønsandsten fra det nedrevne Kor. Murene har oprindelig staaet blanke med hvidtet Gesims over et Savskifte, som nu kun ses bag Sakristiet. Et spidsbuet, ind- og udvendig 160 cm bredt Østvindue er helt tilmuret og et tilsvarende, men kun 123 cm bredt Nordvindue er blændet i indre Murflugt ved Sakristiets Opførelse; det har lige gennemløbende Karme, som kun brydes af et prismeformet Lysningsprofil af skraatstillede Munkesten, ganske svarende til Profilet i Kirke-Skensved (S. 1104). Det Indre dækkes af to Fag Krydshvælv, hvis Kapper er Helsten tykke forneden, men som ellers svarer til Skibets Hvælv; Kragbaandene er dog høje og rigt profilerede, og Ribberne har Trekløverprofil som Gjordbuen, men ogsaa



Fig. 5. Ejby. Norddørens Tympanon (S. 1208).

her er der tykke Pudslag, der hindrer Undersøgelser. Kapperne er knap saa flade som Skibets, og paa Oversiden ses mange store Klodser af Grønsandsten; ingen Overribber.

Østforlængelsens *Taggavl* (Fig. 1), der som nævnt er ommuret i Begyndelsen af 1500'rne, har en meget rig, etagedelt Blændingsdekoration, der er mere sikker i Kompositionen end Forbilledet S. Laurentii Taarn (S. 31). Ved tre Savskifter er Gavlen delt i tre Felter, det nederste udfyldt af en Række Pibeblandinger, af hvilke de to yderste er lave, det midterste med tre Cirkelblændinger flankeret af lave Pibeblandinger og Topfeltet med een Cirkelblænding omgivet af høje og lave Pibeblandinger; Gavlen krones af 11 Kamtakker, der korresponderer med Blændingsdekorationen. — En Støttestøtte paa Forlængelsens Sydøsthjørne stammer fra sengotisk Tid.

Det i Planen meget langstrakte *Taarn* er opført af Munkesten, med en Del Grønsandsten fra Vestgavlen fornedet i Murene. Indvendig i Mellemstokværket, omtrent i dettes halve Højde springer Murene ret meget tilbage, og Stenene i Murværket under og over dette Sted er forskellige baade med Hensyn til Størrelse, Farve og Brænding, men hvorvidt disse Forhold betyder en længere Standsning i Arbejdet eller kun et Ophold foranlediget af Mangel paa Materiale, kan ikke afgøres. Taarnrummet aabner sig mod Skibet ved en høj, spidsbuet Arkade, der har samme Forløb som Skibets vestre Skjoldbue; Kragbaandene er moderne. I Vest er der et lille, fladbuet, nu tilmuret Vindue, som udvendig sidder i en meget høj, slank, falset Blænding; et Vindue i Syd-muren er moderne. Rummet dækkes af et meget højt Krydshvælv med Halv-



Fig. 6. Ejby. Indre, set mod Øst.

M. M. 1902

sten brede, skarpryggede Ribber, der er samlet i en lille Toprude. Paa Oversiden fremtræder Hvælvet som en høj, svagt tilspidset Kuppel med Helstens rulskeftestillede Overribber med Trinkamme; paa det øverste Stykke er Overribberne dog indtil to Sten brede, idet de paa hver Side ledsages af en halv Sten (sml. Jersie S. 1095). Trappen i Nord har rundbuet, ommuret Underdør, rund Spindel og Loft af fladbuede Binderstik. Det mørke Mellemstokværk har en oprindelig, fladbuet Dør til Skibets Loft. Klokkestokværket har mod Øst to tæt sammenstillede, falsede, fladrundbuede Glamhuller, mod Nord og Syd eet fladbuet uden False og mod Vest et større, spidsbuet, falset, som oprindelig har gaaet betydelig længere ned end de øvrige. Gavlene paa den udvendige Side er skalmurede med gule Sten og Blændingsdekorationen stærkt ændret — om ikke helt fornyet. 1856 havde Gavlene glatte Kamme og den østre ni Høj blændinger med fælles Fodlinie (sml. Fig. 3); nu har Østgavlen ligeledes ni Høj blændinger, spærdækkede eller aftrappede, og grupperet om en Cirkelblænding, hvori Urskiven er anbragt. Vestgavlen har et tilsvarende Antal Blændinger, med lignende Afslutninger, den yderste til hver Side er dog kun en Rudeblænding, og den midterste har Form som et latinsk Kors; begge Gavle har nu ni Kamtakker.

Sakristiet (en kortere Tid Ligkapel) paa Nordsiden af Østforlængelsen er over en svær Kampestenssyld opført af Munkesten. I Nordmuren skimtes

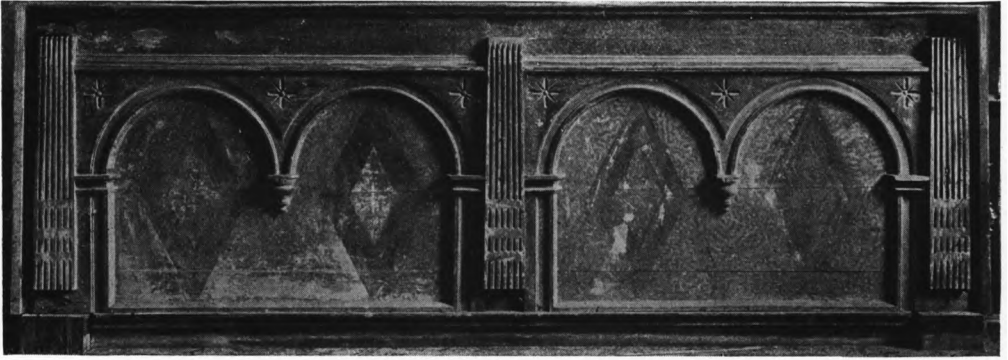


Fig. 7. Ejby. Alterbordspanel (S. 1214),

V. H. 1931

Karme og Stik af et højt fladbuet Yindue, og ialfald Østmuren synes at have haft et lignende (sml. Fig. 3). Langmurene har Bloktandgesims, og Gavlen prydes af syv spidsbuede Høj blændinger, den midterste dog med uregelmæssig Afdækning og tvillingdelt af en Halvstensstav; hertil svarer syv brynede Kamtakker. Det Indre, der staar i Forbindelse med Koret ved en ny Dør, dækkes af et Krydshvælv, som hviler paa Halvstens Gjordbuer og Ribber; paa Oversiden er der lette Halvstens Overribber med Trinkamme af Løbere og en Topforstærkning.

Vaabenhuset (sml. Fig. 3) er ligeledes af Munkesten, men med Bælter af Kridt og Grønsandsten. Alle Aabninger er nye, men paa hver Side af Døren spores baade ind- og udvendig en Tilmuring efter spidsbuede, falsede Vinduer, af hvilke det østre var aabent 1856 (sml. Fig. 3); disse to Aabninger er dog næppe oprindelige, men sikkert brudt gennem spidsbuede Blændinger, som flankerede Døren (sml. bl. a. Valby Kirke, Holbo Hrd. Frederiksborg Amt). Langmurene har Bloktandgesims som Sakristiet og Gavlen otte Høj blændinger, de to midterste kun adskilt af en Helstensstav, afrappede og kronede af en lille Korsblænding, de øvrige har vandret falset, spidsbuet eller rundbuet Afdækning; Gavlen krones af ni Kamtakker. Det Indre har fladt, gipset Loft.

Kirken staar nu hvidkalket, men har tidligere været gul. Alle aabne Vinduer og Døre er moderne, fra Restaureringen 1863—64, hvorunder Kirkens Indre som nævnt blev helt overpudset og afrettet. Tagværkerne over det romanske Skib, Taarnet og Sakristiet er middelalderlige, af Eg, Dragerstolstype, over Skibet dog noget omsat. De øvrige Tagværker er nye. Tagene er hængt med Vingetegl, paa Taarnets Nordside dog med Munketegl.

Kalkmalerier. Indvendig i Skibets romanske Nordvindue er der paa Karme og Bue Rester af en kalkmalet Dekoration, Bladornamenter mellem to smalle Baand, alt i rødlige og grønne Farver.

INVENTAR



Claudi-Hansen 1912

Fig. 8. Ejby. Altertavle, malet 1596 (S. 1214).

Alterbord, middelalderligt, muret af Munkesten op ad Østvæggen; det øverste, fremspringende Skifte er formet som en Kvartrundstav. I Sydsiden ses en dyb, fladbuet Gemmeniche. Bordet dækkes af Panel, der hindrer nærmere Undersøgelse.

Alterbordspanel (Fig. 7) i Renaissance, af Fyr, formodentlig samtidig med eller lidt ældre end Altertavlen. Forsiden deles af tre Pilastre i to brede Felter, der atter er delt ved Tvillingbuer, som til Siderne har perspektiviske Fyldingspilastre med Profilkapitæl, og som i Buesammenstødet hviler paa en Profilkonsole; i Buevinklerne og mellem Bueslagene er der indskarne, stjerneagtige Ornamente. De opdelende Pilastre er kannelerede, men i Prydbæltehøjde er Kanneleringen afbrudt af tre glatte Bælter. De ret trøskede Profilbaser er nu

henlagt i Sakristiet, Kapitæler og Frise skjules af et moderne, glat Fyrrebrædt. Kortsiderne har hver to Fyldinger, der mod Syd indeholder Arkader med riflede Pilastre, nu uden Profilkapitæler; mod Nord er Arkaderne for største Delen forsvundet. Forsiden staar med enkel, men virkningsfuld Staffering, fire Rhomber, brune og røde med sorte Konturer og med sort Skablonbladværk paa brun Bund i Midtfeltet, een Rhombe i hvert Buefag, omgivet af lysbrun Masur paa hvid Bund; over Bueslagene er der sortmalet Bladværk paa brun Bund. Pilastrene har Spor af hvid Farve. Kortsiderne er lyst aadrede.

Altertavle (Fig. 8) i Renaissance, med malet Aarstal 1596, af Baldakintype som f. Eks. Allerslev (S. 808). Som et Levn fra Ung-Renaissancens Katekismustavler deles Storstykket i seks Felter, de tre nederste rektangulære med Kassette- og Baandslyngramme og adskilt af Halvsøjler, de tre øverste Arkadefelter med ejendommelige, akantusvolutprydede Pilastre, Diamantbosser og Rosetter i Bueslaget samt Englehoveder i Buevinklerne. Arkadefelterne adskilles og flankeres af stive og flade Kvindehermer med Kassetteværk under Kvindehoveder paa Skafterne. Det høje Postamentfelt har tre profilerede Fyldinger, den midterste med Gudslam i ret højt Relief, Fremspringene er



■KB

Fig. 9. Ejby. * Alterkalk, nu i Aabo Domkirke, Finland (S. 1212).

M. M. 1902



S. Bengtsson 1924

Fig. 10. Ejby. *Disk, nu i Aabo Domkirke, Finland (S. 1218).

fornyeede i glat Træ. Paa Frisefremspringene mellem og over Felterne er der fastgjort smaa Kvinde- og Barnehoveder. Over Storstykket hvælver sig en kvartrund Baldakin, der tredeles og flankeres af nyere, affasede Lister. I midterste Felt en Helligaandsdue under en Sky. Baldakinens Gesims med nedhængende Buefrise hviler paa to glatte Søjler med korintiske Kapitæler og Prydbælter med tørt Fladsnit omkring Kartoucher med musicerende Putti; herover er endnu to Bælter, det nedre med Draperihoveder af helt ungrenaissanceagtig Karakter, det øvre med en smal Ring af Ædelstensbosses. Postamenterne er glatte og sikkert fornyede. Over Tandsnitsgesimsen, der tredeles af Hoveder, hæver Topstykket sig som en selvstændig, lille Tavle, betydelig smallere end Storstykket. Over et gennemløbende Postamentfelt indeholder det tre lave Arkader med Relieffer af (fra Nord) Kobberslangen, Korsfæstelsesgruppe og Kristi Daab, alle med kannelerede Pilastre og Profilkapitæler og til Siderne flankeret af større og bredere Pilastre, ligeledes kannelerede og med profilerede Kapitæler. Den udkragede, tredelte Gesims hviler paa glatte, toskanske Søjler



V.H. 1931

Fig. 11. Ejby. Sygekalk 1583 (S. 1218).



V. H. 1931

Fig. 12. Ejby. Alterstage (S. 1218).

med Bosseprydbælter, og i det trekantede Gavlfelt ses en Buste af den vel-signende Vorherre. Topvingerne dannes af Pelikaner, der mætter Ungerne med deres Blod.

Træet er rensset, Ornamenten, Kapitæler og Prydbælter samt Hoveder staar forgyldt iblandet noget Sølv, Baldakinen er blaa med Guldstjerne og Glorie om Duen, de nyere Frakturindskrifter gyldne. Paa Bagsiden af Storsøjlnes Postamenter er malet: 1596—1863, Tilblivelses- og Restaureringsaar. Det sidste Aar er Tavlen aabenbart blevet af ætset og eftergaaet med Sandpapir og Træværket i høj Grad fornyet; saaledes er Storsøjlnes glatte Skafter og Postamenter, Postamentfremspringene og mange vandrette Profilled og muligvis hele Baldakinen fornyet⁹.

Altersølv. Kalken er lavet af A. Dragsted, København 1925 som Kopi efter den tidligere *jKalk¹⁰ (Fig. 9), et gotisk Pragtstykke, der stammer fra o. 1471 og af Domprovst Magnus Stiernkors er skænket til et af ham stiftet Alter i Aabo Domkirke, Finland; herfra fjernedes den 1509 af Otte Rud ved Byens og Kirkens Plyndring sammen med den ligesaa skønne Disk og er senere kommet til Ejby Kirke gennem en af Otte Ruds Slægtninge, der som Lens-



K.W. 1946

Fig. 13. Ejby. Oblatæske 1713 (S. 1218).

mænd over Tureby Len var knyttet til Egnen. Aabo-Kalken, hvis Bæger var fornyet i sen Tid, blev givet tilbage til Finland 1925. *Disk*en er ligeledes Kopi ved Dragsted fra 1925 af den Oprindelige, der er rigt udsmykket og samtidig med Kalken (Fig. 10).

Oblatæske (Fig. 13) fra 1713, trind, med bølget Fodplade og Laagkant, højt opdrevne, store Barokblomster og -blade paa Sider og Laag. Paa Laaget en indprikket Cirkelmedaillon med Blomster og Blade, hvori et sammenslynget Monogram: IS BD 1713, paa Siden en tilsvarende tom Medaillon; Mestermærke

under Bunden for Joen Andersen, Helsingør (Bøje 1663).

Sygekalk (Fig. 11) fra 1583, 15 cm høj, med ottetunget Fod over tilsvarende Fodplade og Standkant med Riller mellem fine Smaaavulster; paa en af Siderne paanittet Krucifiks og langs Tungeranden graverede Versaler: »1583 til Egby Kircke« i et Baand med Bladspir langs Hjørnerne. Ottesidet Skaft og spids-oval Knop med 16 opdrevne Vulster, hvoraf hveranden bærer kryds- eller stregskraverede Tunger. Det samtidige Bæger hviler i en Krans af Akantusblade. Nyere, indsat Vinbeholder med Skruelaag og Oblatæske. Den glatte *Disk*, der sikkert er samtidig med Kalken, har to graverede Cirkelkors. * *Vinflaske* med Oblatskruegemme og graveret: »Her Jens Saxsen Jens Basse til Egby Kircke Verge haver laded gior(!) denne Flasske 1589«. * *Oblatæske*, sekskantet med tilspidset Laag. Begge Dele findes paa Vallø Stiftskontor.

Alterstager (Fig. 12), gotiske, 30 cm høje, med meget svagt profileret, hvælvet Fod- og Lyseskaal, hvilende paa tre Fødder med antydende Tæer; det trinde Skaft har fordybede Dobbelttringe og Midtknop som en fladtrykt Kugle ledsaget af Smaaavulster.

Alterkrucifiks, sikkert fra Kirkens Hovedistandsættelse; Figuren er 45 cm høj, af blødt Træ paa spinkelt Egetræskors, Fodstykket af broget Marmor. Figuren er forgyldt.

Døbefont (Fig. 14), o. 1300, af gotlandsk Kalksten¹¹. Den 105 cm brede, ret lave Kumme, der er uden Afløb, har ligesom Foden indristet Udsmykning, langs Munden en Bølgeranke og herunder de 12 Apostle med tungede Glorier, adskilt af Søjler. Den spinkle, næsten cylindriske Fod har øvre og nedre flad Rundstav (den øverste tildels fornyet med Cement). Udsmykningen viser fire Figurer: en siddende Konge med Spyd (S. Knud?), en siddende



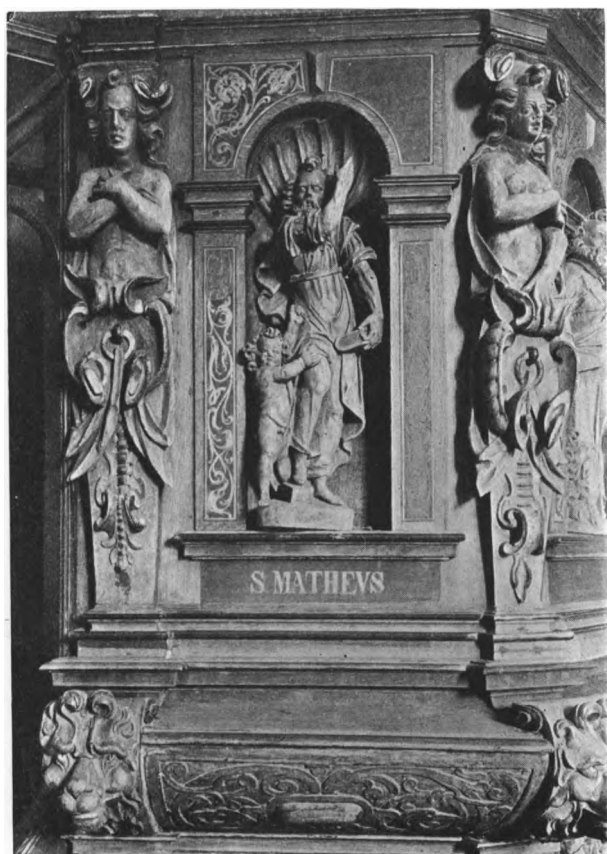
Fig. 14. Ejby. Døbefont (S. 1218).

Konge med Økse (S. Olav), Kristus og endelig en Figur i lang Kjortel, alle adskilt af stiliserede Træer. Kun øverste Kant af nedre Rundstav er synlig over Gulvet.

Daabsfade. 1) 1637, af Tin, ikke mindre end 104,5 cm i Tvm., med en i Bunden graveret, nu halvt udvisket Fremstilling af Kristi Daab omgivet af en Bladkrans og en fireliniet Yersalindskrift: »Anno 1637 hafver erlig oc welbiurdig Mand Thyge Brahe til Thaastrup, kong. Maitz. Lensmand paa Tryggewelde ladet bekoste dette Becken her til Funten i Egby Kircke paa den edele oc welboren Greffve Waldemar Christians Wegne«. Paa Randen er der mellem to graverede Bladkranse fastgjort otte halvrunde Knopper og otte støbte Kerubhoveder. Af de tre Tinmærker er det midterste en kronet Rose, de to andre ens: et Bomærke og Initialerne F V G.

2) 1801, af Tin, kun 29 cm i Tvm., med graverede Versaler paa Randen: »Omstøbt den 25. Julii 1801«. Stemplet med Københavns By vaaben, »Cron Tin« og S. G. Ronnander 1777.

Et tidligere »lidet« *†Daabsfid* bar ifølge Præsteindberetningen 1758 Indskriften: »Anno 1637 blef dette Becken bekostet til Egbye Kircke«.



V. H. 1931

Fig. 15. Ejby. Detail af Prædikestol, gjort 1625 af Hans Holst (S. 1220).

Daabskande af Tin, i Empireform, af den i Amtet hyppigt forekommende Type med dobbeltsnoet Slangehank.

Prædikestol (Fig. 15—20) fra 1625, i Bruskbarok, gjort af Hans Holst, Mester for Prædikestolen i Køge S. Nicolai, fra hvilken man genkender den tredje Herme fra Øst — paa Køgestolen er den anbragt ved Døren — samt det markante »Selvportræt« (Fig. 18) blandt Diademhovederne paa Underbaldakinens Bøjler; ogsaa de smaa Englehoveder paa Gesimsens Hjørnebøjler er typisk Hans Holst'ske og gaar igen paa Køges Stolestader.

Prædikestolens fire slanke Fag indeholder Arkader, hvis Pilastre (med Profilkapitæler) og Bueslag er gjort med elegant Intarsia, der fagvis er udført sort paa hvidt og omvendt. I Arkadernes Muslingeskalnicher staar de fire Evangelister med deres Tegn, de to østligste, Matthæus og Markus, direkte hentet fra Tidens Ornamentstik, de to andre, Lukas og Johannes (Fig. 19, 20), mere individualiserede i Mesterens egen Form og Stil. Paa Hjørnerne staar Hermer (Fig. 16, 17), alle med nøgen Overkrop, affekterede Haandstillinger og

Skafter med Ring, Draperier og Øreflipvolutter, enkelt men elegant. Over den smalle Frise har Kronlisten en Æggestav, og smaa Englehoveder sidder paa Hjørnebøjlerne. Postamentgesimsen har Fladsnit omkring en aflagt Bosse og barske Løvemasker paa Hjørnerne. Bruskede Hængestykker.

Den spinkle Kræmmerhusbaldakin, over den sekskantede Fodstolpe, indrammes af knækkede Bøjler, der under Hjørneløverne bærer smaa Draperihoveder med Øreflipkapitæler; paa den tredie fra Øst sidder i Stedet — som i Køge — det ovenfor nævnte Mandshoved med Bakkenbarter og stort, nedhængende Overskæg

(Fig. 18). I Forhold til det synf-



K.W.IMO



K.w.mß

Fig. 16—17. Ejby. Prædikestolshermer (S. 1220).

tige Haandværkeransigt paa Køgestolen, er dette temmelig idealiseret. Ny Opgang. Rygpanelet har over et glat Fodfelt to rektangulære Fyldinger med Gjõe- og Brahevaaben, og i Frisefeltet staar det relief-skaarne Aarstal: Anno 1625. Den samtidige, sekssidede Himmel har nu hverken Top- eller Hængestykker; foruden Profillisterne er en Æggestav og Draperihoveder paa Hjørnebøjler dens eneste Pryd. Paa Undersiden er der et sekskantet Felt med Helligaandsdue.

Stolen staar nu i renset Eg med sparsom Forgyldning. Helligaandsduen er forgyldt paa blaa Bund, Indskrifterne moderne Versaler. Utvivlsomt har Prædikestolen været underkastet en Restaurering samtidig med Altertavlen, men knap saa voldsom. Mest synes det at være gaaet ud over Himmelen, der sikkert har haft baade Top- og Hængestykker; her er meget Træ fornyet.

Stoleværket er fra 1864 (Synsprotokol), svarende til Højelse.

Maleri paa Lærred, fra 1700'rne, 93 x 70 cm, forestillende Nadverens Indstiftelse, haandværksmæssigt og ret medtaget. Over Sakristidøren.

Pengeblok i ny-gotisk Stil, af Støbejern, svarende til Jersie (S. 1099).

Sejerværk opsat 1877 af Bertram Larsen i Køge.

Klokker. 1) 1653, støbt af Claus van Dam. Versaler mellem Laurbærblad-



E. M.1946

Fig. 18. Ejby. Detail af Prædikestol. Mester Hans Holsts »Selvportræt«.
(S. 1221).

guirlander og derunder en Bort af Akantusløv og Øreflipornamenter: »Kirstina Munch Graefinde til Schleiswig Holstein. Anno 1653 goes mich Clawes vam Dam«. Paa Klokkelegemets ene Side er der en Kartouche med Lange-Munks Vaaben. Tvm. 102 cm.

2) Omstøbt af I. C. og H. Gamst Kiøbenhavn 1833.

†**Klokker.** 1) »Inskriptionen paa den lille Klokke er formedelst Ælde ganske ulæselig, og intet uden nogle ubekendte Figurer og adskillige Kors kan ses paa dens Runding« (Præsteindb. 1758).

2) ved Klokkeskatten 1602 afleveredes een Klokke¹².

Gammel og meget stor **Klokkestol** af Eg, til to Klokker.



E. M. 1946

Fig. 19. Ejby. Detail af Prædikestol. Evangelisten Lukas (S. 1220).



E. M. 1946

Fig. 20. Ejby. Detail af Prædikestol. Evangelisten Johannes (S. 1220).

GRAVMINDER

Epitaf. O. 1804. »Under nedenstaaende 3de Stole hviler« Christian Simonsen, forhen Forpagter paa Spanagger, begravet 24. Sept. 1766 (Aarstallet er fejlhugget 1776 og rettet til 1766), og »hans Konne« Anne Knudsen, begravet 11. April 1804 efter at have levet 27 Aar i andet Ægteskab med N. R. Kampmand, der lod Mindesmærket opsætte. Sort Marmortavle, 126 x 80 cm, i Empireramme af hvidt Marmor, med hulprofilerede Lisener og halvrundt Gavlfelt, der udfyldes af en Blomstervase med Sommerfugl. Paa Taarnrummets Vestvæg.

Gravsten. 1) 0.1625—50. Ølandsk Kalksten, 190 x 93 cm, med udslebent Indskrift. I Hjørnerne Cirkler med Englehoveder, nøje svarende til Kagstrup (S. 1075), mellem de nedre Dødssymboler flankeret af nedhængende Gardiner. Sekundær Indskrift med fordybede Versaler over Mag. Oluf Nielsen Sietting, Sognepræst i Eybye og N.-Dalby i 36 Aar, Provst i Ramsøe Hrd. i 24 Aar, død 16. Dec. 1745, 66 Aar gl. Foroven Johs. 9, 11 paa Dansk. I Korets Gulv.

2) 16 ... gift med An . . . Pedersen (Petri) Mand ... Brudstykke af ølandsk Kalksten, 46 x 61 cm, med fordybede Versaler og Hjørnecirkel med Evangelisten Lukas' Tegn, hvis Navn staar med fordybede Versaler paa et Skriftbaand under Figuren, samt Rester af et ovalt Felt, hvis Indskrift har meddelt, hvornaar Stenen er lagt. Fra »Roskilde-Jydens« Værksted. Indmuret i Trappen til Kirkegaardens nordre Udvidelse.

3) 1720. Sivert Pedersen Poisk, født i Holstein 1658, i 40 Aar Forpagter ved hans Excellence Geheimeraad Scølers Gaarde Spanager og Lellinge, gift med Anne Petersdaater i 30 Aar (10 Børn), anden Gang gift med Berte Ma verisdater i seks Aar, død 1718. Stenen er lagt af hans Enke 1720. Grøn-sandsten, 188 x 100 cm, med fordybede Versaler i oval Bladramme, i Hjørnerne symmetriske Felter med margueriteagtige Blomster, mellem de øvre fordybet Jesumonogram, mellem de nedre Dødssymboler. Stenen ligger i to Stykker ved Vaabenhusets Vestmur.

4) O. 1786. Hr. Hans Sidelmann, Søn af Provst Georg Sidelmann, født i Arninge Præstegaard i Lolland 1735, kaldet til Sognepræst for Sandbye og Wrangstrup Menigheder i Siælland 1768 og 10 Aar derefter forflyttet til Sognepræst for Eybye og Nørre Dalbye, hvor han efter otte Aars Forløb døde 26. Marts 1786, 51 Aar gl., og 3. April blev nedsat i Eybye Kirkes Sakristi. Randprofileret Sandsten, 183 x 106 cm, med fordybet Kursiv. Op ad Taarnets Vestmur.

KILDER OG HENVISNINGER

Synsprotokoller 1812—19, 1820—22, 1823—43, 1844—77, 1870—95 (LA). — Præsteindberetning til Hofman 1758 og 1772 (LA). — Museumsindberetninger af C. M. Smidt og M. Mackeprang 1902. Revideret af E. Moltke, Elna Møller og Kirsten Weber-Andersen 1946.

Høyen: Notebog XI. 1832. S. 11, 12, 14 (NM).



Fig. 21. Ejby 1797.

¹ Saaledes 1299, *Diplomatarium Danicum* 2. R. II, 106. ² *Kronens Skøder* I, 345—48. ³ *DKanc. Fortegn, vedk. Kirker og Sognekald 1630—1702* (RA). ⁴ *Danske Slotte og Herregaarde*, ny Saml. I, 699 f. ⁵ *Kronens Skøder* II, 480. ⁶ A. Petersen: *Vallø og Omegn* S. 269 f. ⁷ *Trap* 4. Udg. II, 389, sml. *Aarb.-Kbh.* 1911. S. 761, *Østsjællandske Aarb.* 1910. S. 23. ⁸ M. Mackeprang: *Vore Landsbykirker* 2. Udg. S. 75. ⁹ I NM foreligger en smuk, men i Enkeltheder helt upaalidelig Blyants-tegning af Chr. Hetsch fra 1856. ¹⁰ *Kirkehist. Saml.* II, 416—18. ¹¹ Mackeprang: *Døbefonte* S. 397. ¹² *AarbKbh.* 1917. S. 36.